

BİLİM-TEKNOLOJİ-YENİLİK EKOSİSTEMİ DERGİSİ

JOURNAL OF SCIENCE-TECHNOLOGY-INNOVATION ECOSYSTEM

E-ISSN : 2757-6140

Sayı | Issue : 1

Yıl | Year : 2026

RESEARCH ARTICLE

Surp Asdvadzadzin Kilisesi'nin (Kayseri) Binaya Uygun İşlev Seçimindeki Faktörler Üzerinden Analizi ve Değerlendirmeler

An Analysis and Evaluation of Surp Asdvadzadzin Church (Kayseri) Based on the Factors Influencing Function Selection Suitable for the Building

Ülkü Altınoluk¹ , Burca Hoplamaz²

¹ Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Gaziantep, Türkiye
² Bağımsız Araştırmacı, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş: 12.03.2026
Kabul: 16.05.2026
Yayın: 21.05.2026

Anahtar Kelimeler:

İşlev değişikliği
Uygun işlev seçimi
Yeniden kullanım

Akademik Editör:

Dr. Baboo Ali

Mizanpaj Editörü:

Habibe Doğan

ARTICLE INFO

Research Article

Received: 12.03.2026
Accepted: 16.05.2026
Published: 21.05.2026

Keywords:

Adaptive reuse
Appropriate function selection
Functional change

©2026 Altınoluk & Hoplamaz

Öz

Tarih boyunca çeşitli işlevlere karşılık vermek üzere tasarlanmış yapıların ancak bir bölümü işlevlerini günümüze kadar taşımaktadır. İşlevlerini günümüze kadar taşıyamayan yapılara, yeniden işlev verilerek yaşamlarını devam ettirebilmeleri sağlanmaktadır. Yeniden işlev verilirken, yapıya uygun işlev seçiminde hangi kriterlerin etken olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Böylece yapıya doğru işlev verilerek yapının sürdürülebilirliği sağlanmalı, kente kazandırılmalıdır. Bu çalışmada, günümüzde Şehir Kütüphanesi olarak işlevlendirilen Kayseri'de bulunan Surp Asdvadzadzin Kilisesi, yapıya uygun işlev seçimi kriterleri bağlamında değerlendirilmiştir. Yapı; mekânsal oluşum, hacim boyutları, işlevsel ilişkiler kurgusu ve konum özellikleri açısından analiz edilerek verilen işlevin yapı ile kurduğu ilişki değerlendirilmiştir. Bu kriterlerle kiliseye verilen işlevin olumlu olumsuz yönleri incelenmiştir. Bu değerlendirme sonucunda yeniden işlevlendirme sürecinde yapının özgün kimliği korunurken, kente katkı sağlayacak biçimde işlevlendirmenin yürütüldüğü görülmektedir. Yapılan inceleme sonucunda, yapının özgün kimliğini büyük ölçüde koruyarak kentsel yaşama kazandırıldığı ve yeni işlevin mekânsal özelliklerle uyum gösterdiği görülmüştür. Çalışmanın gelecekteki dönüşümlerde, yapıya uygun işlev verilirken yapılan araştırmalara kaynak olması amaçlanmaktadır.

Abstract

Only a limited number of buildings designed to serve different functions throughout history have preserved their original use to the present day. The preservation and continued existence of buildings that have lost their function can be achieved by assigning them new and appropriate uses. In this process, spatial characteristics, volumetric capacity, internal organization, and the urban context of the building should be evaluated together when determining the new function. In this study, the Surp Asdvadzadzin Church in Kayseri, which is currently used as a city library, was examined in terms of criteria for selecting an appropriate new function. The building was analyzed with respect to its spatial formation, volumetric dimensions, internal organization, and location, and the relationship between the assigned function and the architectural characteristics of the building was evaluated. The findings indicate that the building has been reintegrated into urban life while largely preserving its original identity and that the new function is compatible with its spatial properties. The study aims to contribute to evaluation processes for selecting appropriate functions in the adaptive reuse of historic buildings.

✉ Correspondence: burca2114@gmail.com (Burca Hoplamaz)

Citation: Altınoluk, Ü., & Hoplamaz, B. (2026). Surp Asdvadzadzin Kilisesi'nin (Kayseri) binaya uygun işlev seçimindeki faktörler üzerinden analizi ve değerlendirmeler. *Bilim-Teknoloji-Yenilik Ekosistemi Dergisi*, (1): 61-70.

Giriş

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bazı yapılar, günümüze kadar işlevini devam ettirmiş bazıları ise işlevini yitirmiştir. Koruma anlayışının temelinde sürdürülebilirlik kavramı vardır. Bu kavram bizlere geçmiş geleceğe aktarma farkındalığını da sağlamaktadır. Bu yüzden özellikle bazı yapılar, korunması gerekli kültür varlıkları olarak tanımlanmaktadır (Gençoğlu, 2018). Yapılar korunurken seçilecek olan işlev yapıyı yaşatmalı ve geleceğe taşınmalıdır. Yapının mekânsal yeniden şekillendirilmesinde işlev seçimi temel bir kriter olup, yeniden işlevlendirme sürecindeki müdahaleler de bu seçimi etkileyen unsurlar olarak önem taşımaktadır (Kocabıyık, 2014).

Hızla değişen ve gelişen kentleşme, çevresel olumsuzlukların yanı sıra kimliksiz, plansız, geçmiş ve gelecekle bağı olmayan yapıların üretilmesine neden olmuştur. Tarihi yapılar kent kimliğinin önemli bir unsurudur. Süreç içerisinde sosyal ve işlevsel özelliklerini yitirseler de, yaşadıkları dönemin birikimlerini aktarmaları açısından da önem taşımaktadır (Enlil, 1992).

Tarihi yapıların korunmasında en yaygın düşünce, yapıya yeni bir işlev kazandırılması olup bu süreç yapının korunmasını, kullanımını ve kente ekonomik değer kazandırmasını sağlamak olarak öne çıkmaktadır (Aydın & Şahin, 2018).

Bu çalışma, Kayseri’de bulunan Surp Asdvadzadzin Kilisesi üzerinden, tarihi yapılar için uygun işlev seçimi kriterlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın önemi, yerel bir örnek üzerinden sistematik bir analiz sunarak, hem mimarlık koruma literatürüne katkı sağlaması hem de yeniden işlevlendirme projelerinde referans oluşturmasından kaynaklanmaktadır.

Materyal ve Yöntem

Tarihi yapıların korunması ve yeniden işlevlendirilmesi, özellikle kentleşme ve modern kullanım ihtiyaçları bağlamında önemli bir araştırma alanıdır. Literatürde kilise, cami, han ve endüstriyel miras yapılarının farklı işlevlere dönüştürülmesine ilişkin örnekler mevcuttur (Büyükarşlan & Güney, 2015; Aydın & Şahin, 2018; Fakıbaşa Dedeoğlu, 2019). Bu çalışmalar, yeniden işlevlendirme süreçlerinin mekânsal, yapısal ve kültürel boyutlarını ele almakla birlikte, genellikle niteliksel tanımlamalar üzerinden yürütülmüştür.

Altınoluk (1998) kriterleri, yeniden işlevlendirme sürecinde yapıya uygun işlev seçimi için bir çerçeve sunmaktadır. Bu kriterler; mekânsal oluşum, hacim boyutları, işlevsel ilişkiler kurgusu ve konum olarak dört ana başlık altında toplanarak, önerilen işlevin yapıyla uyumunu değerlendirme imkânı verir. Ancak, literatürde bu kriterlerin sistematik olarak uygulanarak, yerel örnekler üzerinden analiz edilmesi sınırlıdır. Bu çalışma, mevcut araştırma boşluğunu doldurarak, Surp Asdvadzadzin Kilisesi özelinde analitik bir değerlendirme ve karşılaştırma sunmayı hedeflemektedir.

Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmada, Surp Asdvadzadzin Kilisesi’nin şehir kütüphanesi olarak yeniden işlevlendirilmesi, mekânsal özellikler, hacim boyutları, işlevsel ilişkiler kurgusu ve konum kriterleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Bulgular, yapının geniş iç hacmi ve bütüncül mekân kurgusunun kütüphane işleviyle uyum gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yapılan müdahalelerin sınırlı olması, özgün mimari kimliğin korunmasına katkı sağlamıştır.

Yapının Kayseri kent merkezindeki konumu ise kamusal kullanım açısından işlevi destekleyerek yapının kentsel yaşama yeniden katılımını güçlendirmiştir. Bu sonuçlar, tarihi yapılarda işlev seçiminde ilgili kriterlerin belirleyici olduğunu göstermektedir.

Yeniden İşlevlendirme Kavramı

Zamanla özgün işlevini kaybetmiş yapıların, belirlenmiş kriterler doğrultusunda korunarak işlevlendirilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanması gerekmektedir.

Yeniden işlevlendirmede, yapının fiziksel, simgesel ve sanatsal değerleri korumalı; işlev değişikliğinde zaman ve mekân bütünlüğü gözetilerek geçmiş katmanlar günümüze taşınmalıdır (Büyükarşlan & Güney, 2015). Tarihi yapıların özgünlüğünü bozmadan kullanılabilirliği, gereksinimlerin yerine getirilmesiyle mümkün olabilmektedir. Zamanın ve teknolojinin ilerlemesi ile birçok tarihi yapı gereksinimleri karşılayamamakta, farklı işlevlere dönüştürülmektedir (Hacıarap & Öncel, 2022).

Anıtsal yapıların yeniden işlevlendirilmesi sürecinde, yalnızca yeni bir işlev önerilmesi yeterli görülmemekte; verilen işlevin yapı ile kurduğu ilişkinin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Yıldız ve Asatekin (2016)'e göre, anıtsal yapıların yeniden kullanımında koruma ile kullanım arasında denge kurulması ve yeni işlevin yapının mekânsal özellikleri ile çevresel bağlamına uyum göstermesi gerekmektedir (Yıldız & Asatekin, 2016).

Yapıya Uygun İşlev Seçimindeki Faktörler

Orijinal işlevini kaybetmiş günümüze gelmiş olan yapılar, işlev değişikliği ile birlikte yaşamını sürdürebilmektedir. Yapıya uygun işlevin verilmesi, kentsel yaşama da olumlu katkılar sağlamaktadır. İşlev seçiminde, doğru işlevin seçilmesi için gereken araştırmaları yapmak ve gerekli müdahalelerde bulunmak o yapının daha uzun süre yaşamasını sağlayacaktır. Gerekli analizler yapılmadan verilen işlev hatalara yol açabilir.

Altınoluk (1998)'a göre, Binaya uygun işlev seçimindeki faktörler; binanın mekânsal oluşumu, hacim boyutları, işlevsel ilişkiler kurgusu ve bulunduğu konum başlıkları altında toplamıştır.

Çizelge 1. Altınoluk (1998)'a Göre Binaların Yeniden Kullanımı Kriterleri

Table 1. Criteria for the Adaptive Reuse of Buildings According to Altınoluk (1998)

Ana Kriter	Alt Kriterler	Değerlendirme İçeriği
Mekânsal Özellikler	Mekân boyutları	Kat yükseklikleri, mekân genişlikleri ve oranları
	Plan şeması	Mevcut plan düzeninin yeni işleve uyumu.
	Dolaşım sistemi	Merdiven, koridor, giriş düzeninin işlevselliği.
	Esneklik	Mekânların farklı kullanımlara uyarlanabilme potansiyeli.
Yeni İşlev Seçimi	İşlev-yapı uyumu	Yeni işlevin yapının ölçeği ve karakteriyle uyumu.
	Müdahale düzeyi	Yeni işlev için gerekli değişikliklerin yapıya etkisi.
	Kullanım yoğunluğu	Yapının kapasitesi ile kullanım yoğunluğunun dengesi.
Tasarım ve Müdahale Yaklaşımı	Eski-yeni ilişkisi	Yeni eklerin özgün yapıdan ayırt edilebilir olması.
	Geri dönüşebilirlik	Müdahalelerin ileride geri alınabilir nitelikte olması.
	Özgünlüğün korunması	Yapının karakterini bozmayan tasarım yaklaşımı.
Çevresel ve Kentsel Bağlam	Çevreyle uyum	Yapının yakın çevreyle kurduğu mekânsal ilişki.
	Kamusal katkı	Yeniden kullanımın sosyal ve kentsel yaşama katkısı.
	Erişilebilirlik	Yapının ulaşım ve erişim olanakları.
Hacimsel ve Yapısal Durum	Taşıyıcı sistem	Yapının mevcut taşıyıcı sisteminin sağlamlığı ve müdahaleye uygunluğu.
	Malzeme	Yapı malzemelerinin korunma düzeyi, bozulma ve yıpranma durumu.
	Müdahale kapasitesi	Yapının güçlendirme ve onarıma elverişliliği.

Kayseri Surp Asdvadzadzin Kilisesi

Kilise ilk olarak 1277 tarihli bir elyazmasında yer almaktadır. Yapının bu tarihten çok önceye de tarihlenebileceği belirtilmiştir. Yapının, farklı zamanlardaki onarımıyla ilgili belgeler bulunmaktadır. Kilisenin batı cephesindeki oval pencerenin altında, zor okunabilen “1835” tarihi yazılıdır (Açıkgöz, 2007).

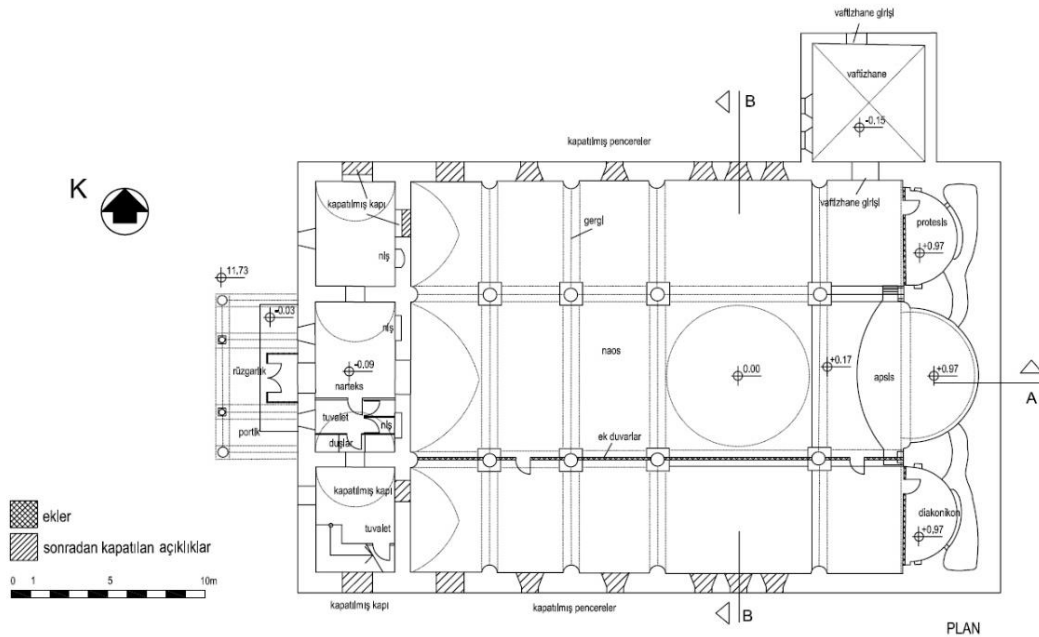
Kilisenin, 1618 yılından önce yapıldığına dair tarihlendirmeler bulunsa da, yapının kitabesi bulunmadığından tam olarak yapım tarihi bilinmemektedir. Yapının 1725 yılı depreminde yıkılmış olan kısımları, eski halinden noksan yapılması şartı ile tamiri kabul edilmiştir (Köse, 2018).

Çizelge 2. Binanın özet haline getirilmiş cetveli (Yazarın çalışması, 2025).

Table 2. Consolidated Summary of the Building (Author’s study, 2025).

Bina Adı	Yapım Yılı/Çağı	Yapı Cinsi	Yapım Amacı	Yapım Amacı Dışındaki Kullanımı	Binaya Önerilmiş İşlevler	Değerlendirilebilir Mekan Donatımı	Bugünkü Kullanım Amacı
Surp Asdvadzadzin Kilisesi	1277 öncesi, Ortaçağ	Bazilika, üç nefli kilise	Dini ibadet (kilise)	Spor salonu Sergi salonu Belediye Hizmet Binası Kültür merkezi	Eğitim Kültür Kütüphane Sergi binası	Sıralar, sunaklar, ahşap panolar, bölmeler, ısıtma sistemi, asma kat, dijital katalog terminaleri.	Şehir Kütüphanesi

Kilise, Doğu-Batı doğrultusunda üç nefli bazilikal planlıdır. Batı cephesindeki giriş, dört sütuna oturan üç kemer ve silmeyle vurgulanmıştır. Yan nefler sekizer sütunla ayrılmış, orta nef daha geniş planlanmıştır. Orta nefin doğusunda, oniki pencere açıklıklı dairesel kubbe pandantifle geçilmiştir. Doğu cephesi sağır bırakılmış ve taş malzeme üzerine kazıma tekniğiyle avadanlık betimlemeleri yapılmıştır (Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2020). Kilisenin doğu cephesinde, bema zemininden 0.80 m yükseltilmiş yarım daire planlı apsis ile protesis ve diakonikon yer almakta; bunlar koridorlarla bağlanmaktadır. Kuzeydoğuda bemadan girilen vaftizhane bulunur. Narteks ve portik üzerindeki galeriye çıkış, sonradan eklenen betonarme merdivenle sağlanmaktadır (Açıkgöz, 2007).

Şekil 1. Surp Asdvadzadzin Kilise Planı (Açıkgöz, 2007).

Figure 1. Plan of the Surp Asdvadzadzin Church (Açıkgöz, 2007).

Kilisenin cephe düzeni ayrıntılarında; Klasik canlandırmaların yoğun olarak göze çarptığı, bölgenin geleneksel cephe karakterinden fazla uzaklaşmayan bir cephe düzeni olduğu görülmektedir. Cephede tüm pencereler düz söveli, dikdörtgen açıklıklı olup alttakilerin üzerinde düz birer korniş, üst kat pencerelerinin üzerinde cephedeki Neoklasisizmin ilk göze çarpan ögesi olarak üçgen alınlıklıdır. (Açıkgöz, 2007).

Kilisenin iç cepheleri sonradan boyandığı için muhtemelen freskolar kapatılmış olabilir (Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, 2020).

Şekil 2. Surp Asdvadzadzin Kilisesi(Kayseri Kültür ve Turizm Bakanlığı Koruma Bölge Kurulu Arşiv, 2020).

Figure 2. Surp Asdvadzadzin Church (Archive of the Kayseri Regional Board Directorate for the Protection of Cultural Heritage, 2020).

Binanın Önceki İşlevleri

Kilise 1.Dünya Savaşı'na kadar dini işlevini sürdürmüş daha sonra ise Sergi Salonu, Belediye Hizmet Binası ve Zabıta Karakolu, 1981 yılında ise Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı spor, resim, dil kursları, müzik, yabancı dil eğitimi veren Kültür Merkezi olarak kullanılmıştır.

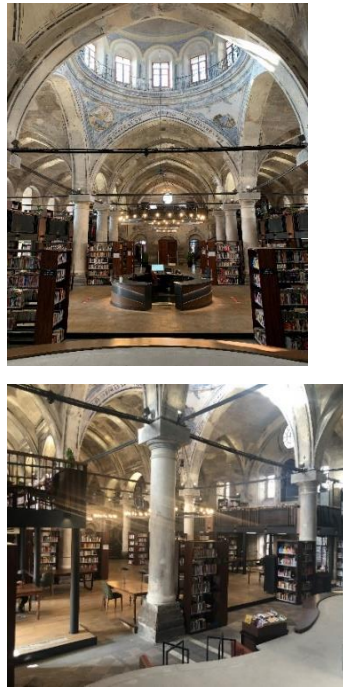
Tekinsoy (2014), “Kişikapı İçerişar’dan Erciyes’e Doğru” adlı kitabında, Kilise’nin o yıllarda ibadete açık olmadığını başka amaçla da kullanılmadığını sadece üçgen alının sağ tarafındaki kapıdan girilen küçük bölümün polis karakolu olarak kullanıldığını belirtmiştir. 28.06.1961 tarih ve 515/481 sayılı kararla Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’ne tahsis edilen bina, GEEAYK’nın 12.04.1980 tarih ve A/2125 sayılı kararıyla tescil edilmiştir.¹

Çizelge 3. Surp Asdvadzadzin Kilisesi Eski-Yeni İşlev (Yazarın arşivi, 2025).

Table 3. Former and Current Functions of the Surp Asdvadzadzin Church (Author’s archive, 2025).

	Eski kullanım	Yeni Kullanım
Surp Asdvadzadzin Kilisesi		
Meryem Ana Kilisesi Şehir Kütüphanesi		

¹ 28.06.1961 tarih ve 515/481 sayılı kararla Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü’ne tahsis edilen kilise, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu’nun 12.04.1980 tarih ve A/2125 sayılı kararıyla tescil edilmiştir. Bkz. Güngör Açıkgöz, *Kayseri ve Çevresindeki Hristiyan Mimarisi Üzerine Bir Değerlendirme*, 2007.

<p>Yıl</p> <p>Surp Asdvadzadzin Spor Salonu İşlevi</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p>Kayseri Meryem Ana Şehir Kütüphanesi</p>	<p>Kilise ilk olarak 1277 tarihli bir elyazmasında anılmış, bu tarihten önce de mevcut olan yapının şehrin başlangıcına kadar tarihlenebileceği belirtilmiştir.</p> 	<p>2019 yılında restorasyon tamamlanmıştır.</p>
---	---	--

Kaynak: Kayseri Kültür ve Turizm Bakanlığı Koruma Bölge Kurulu Arşiv, 2020.

Source: Archive of the Kayseri Regional Board for the Protection of Cultural Heritage, Ministry of Culture and Tourism, 2020.

Kilise, Kayseri Beden Terbiyesi Müdürlüğü'ne bağlı idman salonu olarak kullanılmıştır. Bu dönemde naosun alt seviyesindeki açıklıklar kapatılmış, güney nefi ahşap panolarla bölünerek atış poligonu yapılmış, kalorifer tesisatı döşenmiş ve kuzeyde ek mekâna kazan yerleştirilmiştir. Apsisler soyunma odasına çevrilmiş, güneyde duş ve tuvaletler eklenmiş, narteks pencereleri nişe dönüştürülmüş ve ana giriş camekânla kapatılmıştır (Sağır, 2000). Bina, 2012'de Gençlik ve Spor Bakanlığı ile yapılan protokol sonucu Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne tahsis edilmiştir. Belediye'nin çalışmalarıyla 2016'da tamamlanan projeler, Koruma Bölge Kurulu onayıyla uygulanmaya başlanmıştır (2).

Restorasyon çalışmasında, binaya daha önce yapılan müdahaleler ve orijinal olmayan sıva ve boyalar temizlenerek yapının özgün katmanı ortaya çıkarılmıştır. Duvar, sütun ve tavanlardaki boya kalıntıları giderilmiş, zarar gören taş derzleri yenilenmiştir. Önceden kapatılmış freskler ortaya çıkarılmış, vaftizhane orijinal haliyle korunmuş ve bir kısmı elektrik ve ısıtma tesisatı için düzenlenmiştir. Apsis ve narteks taş zeminleri yenilenmiş, diğer zeminler çelik profillerle yükseltip marküteri döşeme ile kaplanmıştır.

Yapının orijinalinde asma kat bulunmamaktadır. Yeni işlev doğrultusunda çelik sistemle döşeme oluşturulup asma kat yapılmıştır. Bu kata sağ ve sol kısımlara eklenen çelik merdivenle çıkış sağlanmaktadır. Yapıya verilen işlevin ihtiyaç programına göre, asma kat çalışma alanı olarak değerlendirilmiştir. Asma katta, orta kısmın yer döşemesinde aydınlatma için şeffaf cam döşeme yapılmış, bu kısım internet ofisi olarak işlevlendirilmiştir.

Şekil 5. Kayseri Meryem Ana Şehir Kütüphanesine Ek Yapılan Sesli Çalışma Alanı (Yazarın arşivi, 2025).

Figure 5. Additional Group Study Area Added to the Kayseri Meryem Ana City Library (Author's archive, 2025).

Binanın Batı cephesine, çelik ve camdan oluşan ek bir yapı inşa edilmiştir; bu mekân kafeterya ve sesli çalışma alanı olarak kullanılmakta ve kilisenin içinden bağlantı sağlanmaktadır. Kütüphanede yaklaşık 50 bin kitap bulunmaktadır. Zemin katta bireysel ve grup çalışmaları için oturma alanları oluşturulmuştur. Restorasyon çalışmaları 2019'da tamamlanan Kilise, Meryem Ana Şehir Kütüphanesi olarak işlevlendirilmiş bulunmaktadır.

Surp Asdvadzadzin Kilisesi'nin Altınoluk (1998) Kriterlerine Göre Değerlendirilmesi

Çizelge 4. Altınoluk (1998) Kriterlerine Göre Değerlendirilme (Yazarın çalışması, 2025).

Table 4. Evaluation According to the Criteria of Altınoluk (1998) (Author's study, 2025).

Ana Kriter	Alt Kriter	Değerlendirme	Uygunluk Düzeyi
Mekânsal Özellikler	Plan şeması	Üç nefli bazilikal plan, orta nef geniş, yan nefler sütunlarla ayrılmış	Yüksek – Kütüphane ve çalışma alanı ile uyumlu
	Dolaşım sistemi	Narteks ve galeriye sonradan eklenen merdivenle erişim sağlanmış	Orta – Yeni işlev için erişim sağlanmış, orijinal dolaşım değişmiş
	Esneklik	Nefler ve galeriler farklı işlevlere adapte edilebilir	Yüksek – Çalışma, kütüphane, sergi alanları oluşturulmuş
Yeni İşlev Seçimi	İşlev-yapı uyumu	Kütüphane ve çalışma alanı	Yüksek – Hacim ve karakterle uyumlu
	Müdahale düzeyi	Duvar, zemin, asma kat ve bölmeler	Orta – Yapıya zarar vermeden müdahale edilmiş
	Kullanım yoğunluğu	Alan ve kapasite yeterli	Yüksek – Kullanım verimli
Tasarım ve Müdahale Yaklaşımı	Eski-yeni ilişkisi	Batı cephesine eklenen cam-çelik yapı	Orta – Yeni ekler özgün yapıdan ayırt edilebilir
	Geri dönüşebilirlik	Asma kat ve bölmeler sökülebilir	Yüksek – Geri dönüşümlü müdahale
	Özgünlüğün korunması	Freskler, taş ve mermer detaylar korunmuş	Yüksek – Yapının karakteri korunmuş
Çevresel ve Kentsel Bağlam	Çevre uyumu	Şehir merkezi, kütüphane işleviyle çevreye uyumlu	Yüksek
	Kamusal katkı	Sosyal ve kültürel kullanım sağlanmış	Yüksek
	Erişilebilirlik	Engelli rampaları ve merkezi konum	Yüksek

Hacimsel ve Yapısal Durum	Taşıyıcı sistem	Mevcut taş sistem sağlam	Yüksek
	Malzeme	Taş ve mermer detaylar korunmuş	Yüksek
	Müdahale kapasitesi	Onarım ve güçlendirme mümkün	Yüksek

Surp Asdvadzadzin Kilisesi'nin yeniden işlevlendirilmesi Altınoluk (1998) kriterleri çerçevesinde değerlendirildiğinde, yapının mekânsal özellikleri ve hacim boyutları yeni işlev için uygunluk göstermektedir. Plan şeması, neflerin düzeni ve galerilerin esnek kullanımı işlevsel uyumu desteklemektedir. Yapıya eklenen asma kat orta düzeyde uygunluk gösterirken taş ve fresk detaylarının korunması binaya yüksek düzeyde özgünlük sağlamıştır. Kütüphane işlevi, çevresel ve kentsel bağlam açısından uygundur, bu durum sosyal kullanım ve erişilebilirlik açısından olumlu katkı sunmaktadır. Taşıyıcı sistemin sağlamlığı ve malzeme yapının müdahaleye açık olduğunu göstermektedir. Genel olarak, kilisenin yeni işlevi yapının fiziksel ve kültürel değerleriyle uyumlu olarak sürdürülebilir bir kullanım sağlamaktadır.

Değerlendirme ve Sonuç

Bu çalışma kapsamında, Surp Asdvadzadzin Kilisesi'nin yeni işlevi, yapıya uygun işlev seçimi için belirlenmiş olan; mekânsal oluşum, hacim boyutları, işlevsel ilişkiler kurgusu ve konum başlıklarında ele alınmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen kriterler çerçevesinde yapılan bu değerlendirme sonucunda binanın yeni işlevle (kütüphane) uyum gösterdiği ortaya konulmuş olmaktadır.

Binanın mekânsal oluşumu tek hacim özelliği göstermektedir. Bu nedenle kütüphane işlevi, binayla uyum sağlamaktadır. Binaya verilen yeni işlevin gereği olarak yatay ve düşey bölümlere ihtiyaç duyulmamış bu durum binanın hacimsel etkisini ortaya çıkarmıştır.

Yeni işlevin işlevsel ilişkiler kurgusu mekânsal ilişkilerin tek hacimde çözülmesini sağlamıştır. Kütüphane işlevinin çevresel ve kentsel bağlamda uyumu, sosyal kullanım ve erişilebilirlik açısından kent yaşamına katkı sağlamaktadır. Tarihsel süreçte kilise farklı işlevlere sahne olmuş, yapılan bazı müdahaleler yapının özgün dokusuna zarar vermiştir. Binanın günümüzde kütüphane olarak işlevlendirilmesi, yapının özgün mekânsal ve yapısal özelliklerini koruyarak çağdaş kullanım ihtiyaçlarına yanıt verecek biçimde gerçekleştirilmesini sağlamıştır. İç mekânda şeffaf bölücüler, çelik merdiven ve asma kat gibi müdahaleler ihtiyaç programına uygun şekilde uygulanmış ve yapının kimliğine zarar vermemiştir.

Yeniden işlevlendirme yaklaşımı, yapının sürdürülebilirliğini sağlarken kente sosyal, kültürel, ekonomik katkı da sunmuş olmaktadır. Yeniden kullanım projelerinde, her yapının özgün özelliklerine uygun işlevlerin sistematik olarak araştırılması ve çıkarılacak sonuçlara göre uygulamaya geçilmesi önerilmektedir.

Ek Bilgiler ve Beyanlar

Araştırmacıların Katkı Oranı: Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamış olup araştırmanın tüm aşamalarına birlikte katılmışlardır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar, bu çalışma kapsamında herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan ederler.

Kaynakça

- Açıkgöz, Ş. G. (2007). Kayseri ve Çevresindeki 19. Yüzyıl Kiliseleri ve Korumaları İçin Öneriler (Doktora Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Altınoluk, Ü. (1998). Binaların Yeniden Kullanımı. YEM Yayınları, İstanbul, Türkiye.
- Arkitera. (2020). Meryem ana kilisesi kütüphane oluyor. (Erişim Tarihi: 02.09.2020), <https://www.arkitera.com/haber/meryem-ana-kilisesi-kutuphane-oluyor/>
- Aydın, Y., & Şahin, Ö. (2018). Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi: Isparta Aya İshotya (Yorgi) Kilisesi'nin Gül Müzesi'ne dönüşümü. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 3(1), 1–15.
- Büyükarıslan, B., & Güney, E. (2015). Endüstriyel miras yapıların yeniden işlevlendirme süreci ve İstanbul Tuz Ambarı örneği. *Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 6(2), 31-57.

- Enlil, Z. (1992). Tarihi bir çevreyi yaşatmak: Paris ve Bologna’da bütüncül koruma yaklaşımları. YÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul, Türkiye, ss. 199-204.
- Gençoğlu, I. Z. (2018). Tarihi Anıtsal Yapıların Korunmasında Yeniden İşlevlendirme – Oluşan Sorunlar: Bursa ve Barselona Örnekleri. (Doktora Tezi). Beykent Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Hacırap, E., & Öncel, F. (2022). Kilise yapılarının dönüşümünün Gaziantep örneği üzerinden incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 21(42), 90-105.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi Koruma Uygulama ve Denetim Müdürlüğü (KUDEB). (2011). Restorasyon ve konservasyon laboratuvarları. İstanbul, Türkiye.
- Kaşlı, B. (2009). İstanbul’da Yeniden İşlevlendirilen Korumaya Değer Endüstri Yapıları ve İç Mekân Müdahaleleri: Santral İstanbul Örneği. (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Kayseri Büyükşehir Belediyesi. (2020). Kütüphane şube müdürlüğü. (Erişim Tarihi: 02.09.2020), <https://www.kayseri.bel.tr/kutuphane-sube-mudurlugu>
- Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri. (2020). Kayseri Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri (Cilt. II, s. 799). Kayseri, Türkiye.
- Kocabıyık, Y. (2014). Yeniden İşlevlendirme Kavramı ve Bu Kapsamda İTÜ Taşkışla Binasının İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Köse, M. (2018). Kayseri Şehri (1830–1860): İdari, Demografik, Sosyal ve İktisadi Yapı. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kayseri, Türkiye.
- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü. (2009). Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları (Yayın No: 3238). Ankara, Türkiye.
- Sağır, G. (2000). Kayseri İl Merkezindeki Surp Krikor Lusavoriç ve Surp Asdvadzadzin Ermeni Kiliseleri. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Selçuk, M. (2006). Binaların Yeniden İşlevlendirilmesinde Mekânsal Kurgunun Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye.
- Tekinsoy, K. M. (2014). Kızılkapı İçerişar’dan Erciyes’e Doğru. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, Türkiye.
- Yıldız, E., & Asatekin, N. G. (2016). Anıtsal yapıların kullanım sürecinde değerlendirilmesine yönelik bir model önerisi. *METU Journal of the Faculty of Architecture*, 33(2), 161-182.
- Yenice, K. T., & Altınoluk, Ü. (2019). New uses for old buildings: The case of ‘Soğukçeşme’ Street, İstanbul, Türkiye. *International Journal of Architecture and Planning*, 7(1), 314-329.